

Zöldség-gyümölcs termelői szervezetek

Az EU-s zöldség-gyümölcs piacszabályozás főbb részletei

- **1182/2007/EK a gyümölcs- és zöldségpiac közös szervezéséről** (hatályos 2008-tól)
- 1. **Termelői csoportok és szervezetek** – EU-s piacszabályozás alapja (1305 és 1308/2013/EU; 50/2017 FM); **Intervenció felvásárlási támogatás**
- 2. **Termékek osztályozása** – EU-s frisspiaci szabványok (2008.06.01-től csak 10 zöldség-gyümölcs kultúra); (ENSZ-EGB szabványok - görögdinnye)
- 3. **Szakközvetítő szervezetek és megállapodások**
- 4. **Harmadik országokkal folytatott kereskedelem, belépő árrendszer**
- **Kvóta; exporttámogatás**

Termelői csoport fogalma és céljai

- „A termelői csoport az azonos termék vagy termékcsoport szerint szerveződő termelők olyan együtműködése, amelyben piaci pozícióik megerősítése érdekében, az általuk önállóan végzett mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási alaptevékenységükhöz illeszkedő tevékenységre az e rendeletben meghatározott szabályok betartásának vállalásával önkéntesen társulnak.”
- Céljai:
  - termelés piaci követelményekhez igazítása,
  - áruk közös forgalomba hozatala,
  - közös szabályok megállapítása az információk átadásáról,
  - vállalkozói és marketingkészségek fejlesztése.

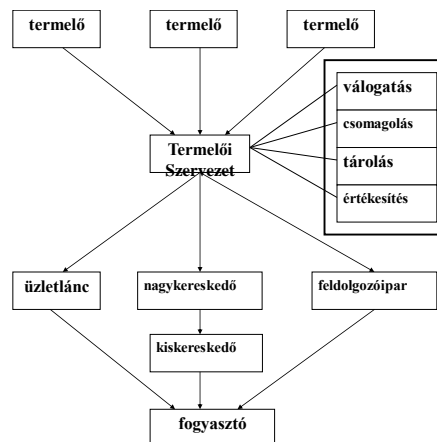
Termelői csoport elismerése és támogatása

- Elismeréséhez minimum 10 termelő tag és 150 M Ft árbevétel kell (Z-Gy szektorban)
- Csak 2014. január 1-je után bejegyzett szervezetet ismerhetők el
- Bevétel minimum 50%-a az adott termék-csoportból (tagokra is vonatkozik)
- 4 évre készített üzleti terv
- Vissza nem fizetendő támogatás 5 évig – az éves értékesített termelés 10 – 10 – 9 – 8 – 7 % (? 10 – 10 – 8 – 6 – 4 % ?); évente max. 100 ezer €
- **Társulás** – összesített forgalom min. 1 Mrd Ft

A zöldség-gyümölcs termelői szervezet (TÉSZ) fogalma

A termelői értékesítő szervezet (TÉSZ) olyan természetes vagy jogi személyiségű, a zöldség – gyümölcs termelők termékének közös értékesítésére és feldolgozására létrehozott szervezet, amely elfogadott működési programmal rendelkezik és meghatározott agrár-rendtartási feltételek betartása esetén Uniós támogatásban részesülhet. (Tehát a TÉSZ-nek magának nincs termesztési tevékenysége, csak a tagoknak!)

A profit felhasználása a tagság érdekében történik (beruházás, tartalék), illetve a tagoknak juttatják vissza.

Zöldség-gyümölcs termelői szervezetek támogatása

- Uniós támogatás érvényes operatív (működési) program alapján.
- Maximum a működési alap mértékéig (tehát a tényleges költség max. 50%-a), előző évi tagi forgalom 4,1 %-a; ha válságkezelés is, maximum 4,6 %-a
- 2008-tól kiegészítő nemzeti támogatás is adható (ha a szevezettség 20% alatti), maximum a tagi termelési érték 10%-ának 80%-a (3,3-3,7%)
- Utófinanszírozásos rendszer
- Beruházás támogatása – korábban akár 75%-os mértékű, 2012-től forgalomarányosan korlátozva

Zöldség-gyümölcs termelői szervezetek hazánkban

- 1998 első TЭСZ; 2002-2004 – több mint 100 TЭСZ alakult, 2004. május 1.-ig magas támogatás
- 2018-ban 68 elismert zöldség-gyümölcs termelői szerveződés, 17 termelői csoport, 7 társulás
- 2017-ben: 11.174 tag, akik 33.239 ha-on gazdálkodnak (10 e. ha zöldség, 22 e. ha gyümölcs)
- 358 (422) e. t áru, 55 (62) Mrd Ft forgalom (nem tagi áruval), ez zöldség-gyümölcs kibocsátásból 19,7 (22,2) %-os részesedés (cél a 60%!); csomagolt termékek magas aránya!
- Évi kb. 4 Mrd Ft támogatásról van szó
- Termelői szervezetek többsége településhez kötött, kis forgalmú; átlag 800 M Ft (EU átlag 1/6-a)

Mit kell biztosítani a jól működő termelői szervezeteknek tagjaik részére?

- Termelőcentrikus szaktanácsadás (elismerési alapfeltétel)
- Nyomonkövethetőségi és minőségbiztosítási rendszer kidolgozása és működtetése (a)
- Áru post-harvest (tárolás, hűtés, csomagolás)
- Korrekt információ szolgáltatás (a)
- Szakmai továbbképzések
- Termelés koordinálása
- Termesztéstechnológiák kidolgozása (a)
- Input anyagok beszerzése (a)
- Hitelezés
- Pályázatírás, jogi, munkavédelmi, adózási stb. tanácsadás
- Veszélyes hulladékok közös kezelése
- Áralku, árstabilizáció
- Értékesítési és fizetési biztonság

Zöldség-gyümölcs termelői szervezetek az EU-ban

- 1996-tól; **Bevezetésének okai:** kereskedelmi koncentráció, túltermelések, importvámok leépülése, termelési kvóták bevezetése
- **Célja:** termelés, piac ellenőrzése → támogatás a termelői szervezeteken keresztül
- **Számuk az Unióban:** kb. 1600 termelői szervezet és 250 termelői csoport – 5 országban nincs
- **Átlagos évi forgalom** 4 Mrd Ft/szervezet
- **Éves támogatás** 800 M €, ami a KAP 3,5%-a
- EU-s átlagban zöldség-gyümölcs forgalmazás **47%-a**; pl. NL 90%, E 50%, F 40%, I 35% (NL, B, IRL, DK, S a legnagyobb arány, nagykereskedelem termelői szervezeteken keresztül valósul meg)

A termelői szervezetek operatív (működési) programjának főbb költségelei

1. Termelésszervezés (!) költségei
2. Termékminőség javítása (szaktanácsadás, minőségbizt., nyomonkövet., post-harvest), termék kereskedelmi értékének növelése
3. Marketing, reklám, promóció
4. Kutatás és kísérleti termelés
5. Képzések – termelők, alkalmazottak, szaktanácsadók
6. Környezetvédelmi intézkedések (min. 10%)
7. Válságmegelőzés és -kezelés (termelés 5%-a 100%-os finanszírozás mellett kivonható)
8. Beruházás, bérlet, lízing

Mit kell biztosítani a jól működő termelői szervezeteknek kereskedelmi partnereik részére?

- Nagy mennyiségű áru
- Folyamatos, pontos szállítás
- Homogén minőségű árualap
- Szakszerű csomagolás, hűtés, tárolás
- Árstabilizáció, áralku
- Egységes nyilvántartási rendszerek (korrekt elszámolás alapja)
- Közös marketing, válságkezelés

Termelői szervezetek helyzetét megnehezítő tényezők

- Mérethatékonysági problémák
- Hitelfelvetelekből eredő eladósodás
- Forgóeszköz hiány (forgalmazott érték 20-25%-a)
- Bonyolult szabályozás → kihasználatlan támogatások
- Túllelőzések, adminisztrációs teher, szankciók
- Nem megfelelő banki háttér
- Nagykereskedők ellenérdekeltsége → áruhiány
- Termelői motiváció, tulajdonosi szemlélet hiánya
- A támogatás nem „versenyképes” az ÁFA csalással
- Elvart adók a másodszintű szerveződésektől
- ÁFA visszaigénylés határidejének növelése (45→ 75 nap)
- Közbeszerzések, tagok számára átadott eszközök kérdése
- Hatóságok összehangolt működésének hiánya

Zöldség- és gyümölcs termesztéshez is kapcsolódó pályázatok

- Áttérés ökológiai gazdálkodásra
- Agrárkörnyezetgazdálkodási célprogram
- Vízgazdálkodás, öntözés fejlesztése
- Természeti károk elkerülése
- Termelői csoportok és szervezetek létrehozása
- Közösség által támogatott MG.; rövid ellátási lánc
- Iskolagyümölcs program
- Kertészeti gépfejlesztés
- Kertészeti fejlesztés (50%-os támogatás) - fiatal gazda (+10%): termesztőberendezés, gomba- és tárolóház, ültetvénytelepítés, gyógynövény

Közvetlen támogatások

- Területalapú támogatás (SAPS) (5/2015 FM) pl. 2018-ban várhatóan 48 e. Ft/ha
- Zöldítés (Éghajlat és környezet szempontjából helyes mg-i gyakorlat) (10/2015 FM) pl. 2018-ban várhatóan 26 e. Ft/ha
- Fiatal mezőgazdasági termelő (11/2015 FM) pl. 2018-ban várhatóan 22 e. Ft/ha
- Mezőgazdasági kistermelő (16/2015 FM)
- Termeléshez kötött támogatás (9/2015 FM); pl. 2018-ban várhatóan: zöldség 17 e. ha – 91-95 e. Ft/ha, ipari zöldség 58 e. ha – 63-68 e. Ft/ha, extenzív gyümölcs 42 e. ha - 74 e. Ft/ha, intenzív gyümölcs 16 e. ha - 132 e. Ft/ha

A kertészeti ágazatot érintő lezárult pályázatok

Pályázati jogcím	Igényelt összeg (Mrd Ft)	Beérkezett kérelem (db)	Támogatott kérelem (db)	Megítélt támogatás (Mrd Ft)
Üveg- és fóliaházak	35,66	274	172	22,59
Ültetvénytelepítés	18,80	751	415	9,18
Gyógynöv. term. fejlesztése	1,23	97	14	0,15
Kertészeti gépbeszerzés	28,76	4451	3686	23,18
Gomba- és hűtőházak	38,12	268	177	18,44
Fiatal gazda			719	
Éghajlatváltozás	5,09	373	258	3,09

/Tarpataki, 2019/